

פרשת בראשית

דעת תורה לעומת דעת בני אדם

"יהי מארת ברקיע השמים וגו' והיו לאתת ולמועדים ולימים ושנים." (א, יד)

"והיו לאותות - כשהמאורות לוקין, סימן רע הוא לעולם וכו'" (רש"י, א' ד)

"והיו למאורות - עוד זאת ישמשו שיאירו לעולם." (רש"י שם פסוק טו).

בדברים אלו, אומר ה"חפץ חיים" (עה"ת), ניתן לראות עד כמה שונה ומשונה היא דעתנו מדעת התורה. אילו היו שואלים את החכם הגדול ביותר בעולם לאיזו מטרה נבראה השמש, בודאי היה משיב ללא היסוס שהמטרה העיקרית של בריאת השמש היא להאיר ולחמם את העולם. שכן, אלמלי האור והחום לא היה קיום לעולם. אם כן ברור הדבר שבריאתה היא בעיקר לתועלת הברואים, ואם יש לשמש תפקידים נוספים, הרי הם טפלים לעומת המטרה הנ"ל.

כאן מגלה לנו התורה שההיפך הוא הנכון. עיקר כוונת בריאת השמש היא לסמל את מצב עם ישראל והעמים. אם החמה לוקה, סימן רע לאומות העולם. ואם חלילה הלבנה לוקה, הרי"ז סימן הפוך. ומכיון שכבר נבראו המאורות למטרה זו, ניתנה להם גם היכולת להאיר לארץ ולדרים עליה. מ"מ כ"ז הוא רק בדרך אגב, כמבואר כאן ברש"י: "ייעוד זאת ישמשו, שיאירו לעולם". ומוסיף שם "מעשי למלך" שה"חפץ חיים" זצ"ל היה אומר: "מי שדעתו היא דעת תורה, יכול לפתור כל בעיות העולם בכלל ובפרט". אלא שתנאי התנה: שהדעת תורה שלו תהיה צלולה וזכה, ללא כל פניה או נטיה כל שהיא. ואם יש לך אדם שדעת תורה לו, אלא שמעורבת אפילו מעט עם דעות אחרות כגון ההשקפות הרווחות ברחוב ובעתונות וכדו', הרי"ז דעת תורה עכורה שמעורבת בה פסולת. דעת כזו אינה מסוגלת לרדת לסוף הענין ולמצות את כל האמת שגנוזה בו.

"מזמור שיר ליום השבת ... - שירת הבריאה וההנהגה

"וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד וגו'" (א, לא)

במזמור שיר שיוחד ליום השבת לכאורה, לא מוזכרת כלל השבת ואכן, רש"י מבאר, עפ"י המשנה בתמיד, דהפרק הזה מדבר על "יום שכולו שבת" ותקנו שהלויים יאמרו אותו במקדש ביום השבת. ברם, ה"ילקוט" הביא הרבה מדרשים האומרים, דמזמור זה אדה"ר אמרו ביום השבת. צריך א"כ לבאר מה שייכותו דוקא ליום השבת?

התרגום בתחילת "שיר השירים" מונה מזמור זה בין עשר שירות שנאמרו בעולם. ואף כאן יש לשאול מהי מהותה של השירה הזו ועל מה נאמרה? מרן רי"ז הלוי סאלאווייצ"ק זצ"ל מבאר בספרו על התורה שיסוד המזמור הזה הוא שבח והודאה על בריאת העולם בכללו. גם היום אנו מברכים על כל חידוש שאנו רואים בבריאה, כדתנן בברכות (דף נ"ד): "על הזיקין ועל הזוועות אומר ברוך עושה בראשית". מן הדין, איפוא, שכאשר אדה"ר מצא לפניו בריאה מחודשת שיאמר עליה שירה. אך עד יום השבת לא היה מקום לברכה משום שעדיין לא נגמרה הבריאה, כדכתיב "ויכל וגו' ביום השביעי מלאכתו אשר עשה".

ובאמת שנינו שהדברים האחרונים שנבראו הם עשרת הדברים שנבראו בע"ש בין השמשות. והיינו, שנבראו בצימצום עם הערב שימשו של שישי וכניסת יום השביעי. מציאותם א"כ היתה רק כיום השביעי. וע"ז כתיב "וירא וגוי את כל אשר עשה והנה טוב מאד", שאז היתה תכלית הבריאה, ואז נאמר "כי טוב" על כל הבריאה ולא על הפרטים כמו בשאר הימים. וכשהגיע יום השבת, אמר אדה"ר: "טוב להודות לה' ולזמר לשמך וגו'". באמרו זאת נתכוין לומר שעתה הבריאה גמורה והגיע הזמן לומר שירה ולהודות ולזמר. ומה היא ההודאה? "מה גדלו מעשיך ה'". - היינו, שבח והודאה על כל מעשי בראשית כולם. והמשיך אדה"ר ואמר: "מאד עמקו מחשבותיך". וזהו ענין שני, שעד כאן דיבר מענין הבריאה ועכשיו מתחיל לדבר מענין ההנהגה. דהנה אחז"ל שהקב"ה הראה לאדם דור דור ודורשיו דור דור ופרנסיו וכו', דהיינו, שהראהו כל הנהגת העולם, איך שמנהיג את עולמו בכל הדורות. וגם ע"ז אמר שירה ואמר: "מאד עמקו מחשבותיך", על כל ההנהגה כולה שמנהיג ה' מתחילת הבריאה עד סוף כל הדורות. ושני דברים נכללו בפסוק זה: "מה גדלו מעשיך ה'", - הוא שיר על הבריאה. "מאד עמקו מחשבותיך" - הוא שיר על ההנהגה. ובענין ההנהגה מתחיל לתאר בהמשך מפריחת הרשעים כמו עשב ומסיים באבידתם לבסוף, וכן מהרמת קרנם של צדיקים כדכתיב "ותרם כראם קרני". נמצא שמדובר כאן בכל הנהגת ה' בעולמו מתחילת הבריאה, עד סופה - שהוא יום שכולו שבת. והן הן דברי חז"ל שאמרו במסכת תמיד, דיום השבת פירושו - יום שכולו שבת, דהיינו סוף ההנהגה כולה. וזהו עיקרה ויסודה של שירה זו ומזמור זה, שהוא שבח והודאה על כל הבריאה שנגמרה ביום השבת ועל כל ההנהגה שתכליתה ביום שכולו שבת.

**חורף בריא ובשורות טובות!
שבת שלום!**